

ריכטליניעס

ריכטליניעס פֿאַר דער אַרבעט מיט
מינדערהייט־פּאַליטיק

ריכטונג-דאקומענט

ארכיוו-נומער: KS/2022:526

באשליסט פֿון: דער קאָמונאלער פארלאמענט

פֿעסטגעשטעלט אויף דער דאטע: 2023-02-23 §25

פֿאראנטוואָרטלעכער אינסטאַנץ: דער ביוראָ

רעוידירונג: ווען נייטיק

אַפשאַצונג פֿון: די קאָמונאלע אַדמיניסטראַציע

אלע באשלוסן וואָס האַנדלען זיך וועגן קינדער זאָלן זײַן באַזירט פֿון קינדער־רעכט לויט דער קינדער־קאָנווענץ. מע מוז אלע מאָל אַפשאַצן פֿירגעלייגטע באשלוסן כדי זיי זאָלן זײַן גוט פֿאַרן קינד און אין גרעסערע ענינים און באשלוסן וואָס קענען גורם זײַן אין נעגאַטיווע קאָנסעקווענצן פֿאַרן קינד מוז מען דורכפֿירן אַ קינדער־קאָנווענץ־אַנאַליז.

אינהאלט

	1.	הקדמה 4	
2.	ציל		4
3.	ריכטליניעס פֿאַר דער אַרבעט מיט מינדערהייט־פּאַליטיק גרייך 4		4
		אינפֿאַרמאַציע אויפֿן וועבזייטל פֿון דער קאָמונע	4
		פֿאַרבעסערונגען און קאָאָפּעראַציעס	4
		קאָנטאַקט	5
		די שפּראַכן פֿון נאַציאָנאַלע מינדערהייטן אין פֿאַרשולע און שולע	5
		נאַציאָנאַלע מינדערהייטן מיט שייכות צום געזעצלעכן פֿאַרזאָרג	5
		אַראַנזשירונגען און אַקטיוויטעטן	5
4.	אַפּשאַצונג		5

1. הקדמה

דאָס געזעץ (2009:724) וועגן נאַציאָנאַלע מינדערהייטן און מינדערהייט־שפראַכן פֿאַרשטאַרקט די רעכט פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן און פֿאַדערט אַז קאַמונעס זאָלן אָננעמען ריכטליניעס פֿון דער אַרבעט מיט מינדערהייט־פֿאַליטיק. אין שוועדן זענען דאָ פינף אָנערקענטע נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, ייִדן, ראַמען, סאַמען, שוועדישע פֿינלענדער און טאַרנעטאַלינגער. די אָנערקענונג פֿון די היסטאָרישע מינדערהייטן אין שוועדן איז אַ וויכטיקער דעמאָקראַטישער פֿרינציפּ באַזירט אויף אינטערנאַציאָנאַלע קאַנווענצן און וואָס איז סוף־כל־סוף וועגן מענטשן־רעכט. די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן האָבן די זעלבע רעכט אָפּצוהייטן און אַנטוויקלען זייערע שפראַכן ווי די מערהייט־באַפֿעלקערונג. עס זענען דאָ פינף אָנערקענטע נאַציאָנאַלע מינדערהייט־שפראַכן אין שוועדן; פֿיניש, ייִדיש, מיענקיעלי, ראַמאַני טשיב און סאַמיש. די אָנערקענונג הייסט אַז די געזעלשאַפֿט טראַגט דאָס אַחריות פֿאַרן אָפּהייטן און אַנטוויקלען די שפראַכן כדי מען זאָל זיי קענען איבערפֿירן צו די קומעדיקע דורות.

2. ציל

די ציל פֿון די ריכטליניעס איז צו געבן אינסטרוקציעס וועגן דער אַרבעט מיט מינדערהייט־פֿאַליטיק אין טראַנעמאָ קאַמונע.

3. ריכטליניעס פֿאַר דער אַרבעט מיט מינדערהייט־פֿאַליטיק

גרייך

די ריכטליניעס גילטן פֿאַר אַלע קאַמונאַלע אָרגאַניזאַציעס, אַרײַנגערעכנט פֿירמעס.

אינפֿאַרמאַציע אויפֿן וועבזײַטל פֿון דער קאַמונע

די קאַמונאַלע אַדמיניסטראַציע טראַגט דאָס אַחריות פֿאַרן דערהײַנטיקן די אינפֿאַרמאַציע וועגן די רעכט פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן, און דערצו אויך אינסטרוקציעס וועגן ווי אַזוי מע קען לערנען זיך מער וועגן דעם אויפֿן וועבזײַטל פֿון דער קאַמונע.

פֿאַרבעסערונגען און קאַאָפּעראַציעס

אַלע טיילן קאַמונאַלער אָרגאַניזאַציע מוזן אַרבעטן כדי צו באַשיצן און פֿאַרשטאַרקן די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן און דערצו אויך פֿאַרבעסערן די מעגלעכקייטן פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן צו אָפּהייטן און פֿאַרבעסערן זייער קולטור. קינדערס אַנטוויקלונג פֿון אַ קולטורעלער אידענטיטעט און דאָס ניצן די אייגענע מינדערהייט־שפראַך זענען זאַכן וואָס מע זאָל בפרט פֿאַרבעסערן. די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן זאָלן האָבן השפּעה אויף ענינים מיט שײַכות צו זיי, און ווען מעגלעך זאָל מען אַראַנזשירן קאַאָפּעראַטיווע טרעפֿונגען מיט זיי דורך דער טראַנעמאָ קאַמונעס געוויינטלעכע פֿאַרעמס פֿון בירגערלעכע קאַמוניקאַציע. אָפּהענגיק פֿון ענין און עולם מוז טראַנעמאָ קאַמונע שאַפֿן אַ גוטע פֿאַרמע פֿון קאַאָפּעראַציע וואָס פֿאַרזיכערט גלײַכמאַסיקע און געטרוילעכע שמועסן. מע זאָל בפרט פֿאַרזיכערן אַז קינדער און יוגנט קריגן אַ מעגלעכקייט צו האָבן השפּעה און קאַאָפּעראַציע אין ענינים מיט שײַכות צו זיי.

קאַנטאַקט

די קאָמונע זאָל ווען מעגלעך באַזאָרגן מיטן קאָמוניקירן אויף אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַך, ווען עמעצער האָט דאָס געפאָדערט. די קאָמונאַלע אַדמיניסטראַציע און אַלע פֿירמעס טראָגן דאָס אַחריות צו אינפֿאַרמירן אָנגעשטעלטע וועגן די געזעצלעכע רעכט צו ניצן אַ מינדערהייט-שפּראַך. דאָס רעכנט אַרײַן דאָס קענען ווען עמעצער אָן אָנגעשטעלטער קען אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַך און דערצו אויך אַרבעטן כּדי אָפּצוהײַטן און ניצן דאָס קענטעניש אין דער קאָמונע.

די שפּראַכן פֿון נאַציאָנאַלע מינדערהייטן אין פֿאַרשולע און שולע

די סעקציע פֿאַר לערערײַ זאָל אינפֿאַרמירן די תּלמידים בײַ דער קאָמונע און זייערע עלטערן וועגן דעם רעכט זיך צו לערנען די נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַכן ווי אַ מוטערשפּראַך אין דער שולע. די סעקציע פֿאַר לערערײַ זאָל אויספֿאַרשן צי עמעצער אין דער פֿאַרשולע נייטיקט זיך אין דעם לערנען זיך אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַך ווי אַ מוטערשפּראַך, כּדי מען זאָל קענען פּלאַנירן פֿאַר די אויסשולונג אין דער שולע.

די סעקציע פֿאַר לערערײַ זאָל אַרבעטן כּדי צו אַנטוויקלען און מאַכן צוטריטלעך די אויסשולונג, למשל דורך דיסטאַנץ-קורסן, צוגעפּאַסטע לערנען-ביכער און אַנדערע אופֿנים, וווּ מע קען אויך אַרבעטן צוזאַמען מיט אַנדערע אָנפֿירערס פֿון שולעס.

נאַציאָנאַלע מינדערהייטן מיט שײַכות צום געזעצלעכן פֿאַרזאָרג

די סעקציע פֿאַר פֿאַרזאָרג זאָל אָנבאַטן אַז מע קריגט סאַציאַלן אָפּהײַט פֿון עמעצן וואָס באַהערשט אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַך, ווען עמעצער מיט אַזאַ שפּראַכיקע קענטשאַפט אַרבעט בײַ דער קאָמונע.

אַראַנזשירונגען און אַקטיוויטעטן

די סעקציע פֿאַר געזעלשאַפט זאָל פּלאַנירן די אַרבעט כּדי צו קענען דורכפֿירן אַראַנזשירונגען און אַקטיוויטעטן וועלכע פֿאַרשפּרייטן קענטעניש אין דער קאָמונע וועגן די שפּראַכן און קולטורן פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן. די סעקציע פֿאַר געזעלשאַפט זאָל אַרבעטן צו מאַכן ביבליאָטעקן אַ טרעפּפּונקט פֿאַר מענטשן וואָס רעדן אַ נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַך. סע קען זיך למשל האַנדלען וועגן אויסשטעלונגען, מעשה-שעהען און טעאַטער אַדער אַנדערע מינים קינדער-קולטור. ס׳איז אויך וויכטיק אַז עס איז דאָ ליטעראַטור אויף די נאַציאָנאַלע מינדערהייט-שפּראַכן און דערצו אויך ליטעראַטור וועגן די קולטורן פֿון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן.

4. אָפּשאַצונג

מע זאָל אָפּשאַצן די ריכטליניעס ווען נייטיק.